

תוכניות הכשרה ופיתוח מקצועי לתפקידי הדרכה במשרד החינוך

מבוא

אגף עובדי הוראה בתפקידי הדרכה מקדם תכנית מקיפה לביסוס ההדרכה כפרופסיה ולחיזוק הפרופסיונליות של המדריכים. התוכנית על שלושת מסלוליה תחל לפעול בשנה"ל תשפ"ז.

במסגרת זאת יתקיימו שלושה מסלולים:

1. עתודה של עובדי הוראה בעלי פוטנציאל לתפקידי הדרכה;
2. למידה מקצועית של מדריכים חדשים (OJT) בשנתיים הראשונות בתפקיד;
3. למידה מקצועית למדריכות ולמדריכים מחוזיים מובילי מניפה.

1. רקע ומטרות

משרד החינוך רואה בהדרכה פרופסיונלית ציר מרכזי לקידום הפדגוגיה והובלת תהליכי שינוי והתחדשות בשטח.

הדרכה היא פרופסיה המעוגנת בידע מדעי-עיוני-מחקרי, המחברת בתהליכיה היבטים סוציו-פסיכולוגיים, היבטים תפקודיים מקצועיים והיבטי הערכה, רפלקציה ומשוב. עבודת ההדרכה מתבססת על מאפייני הלמידה בכלל ולמידת מבוגרים (אנדרגוגיה) בפרט, ומושתתת על תפיסת ההדרכה כמפורט במפת הממדים להדרכה מיטבית. מטרת ההדרכה היא לקדם את המקצועיות של עובדי ההוראה על ידי טיפוח והבנייה של ידע פדגוגי-דידקטי, יכולות פסיכו-פדגוגיות וחיזוק תחושת המסוגלות, לשם קיום תהליכי הוראה-למידה-הערכה מיטביים. ולכן נדרש מעובדי ההוראה המועמדים לתפקידי הדרכה להגיע לתפקיד כשבאמתחתם ידע והבנה רבה בתחום.

מטרות התוכנית:

- בניית עתודה איכותית של עובדי הוראה המועמדים לתפקידי הדרכה. כך שתוך כמה שנים ייווצר מאגר של מועמדים להדרכה שעברו הכשרה, ומתוך מאגר זה ייקלטו מדריכים חדשים.
- הקניית כישורים ומיומנויות הדרכה מתקדמות, בהתבסס על מאפייני האנדרגוגיה ועל עקרונות מפת הממדים להדרכה מיטבית.
- ליווי ותמיכה מקצועית ורגשית במדריכים בשנתיים הראשונות להדרכה. (רק ובכפוף לקליטה להדרכה)
- הטמעת פדגוגיה עדכנית וחדשנית ויישומי בינה מלאכותית (AI) בארגון הכלים של המדריך.

2. מהות התוכנית

התוכנית בתחום "כישורים ומיומנויות הדרכה" תיתן בידי הלומדים בה ידע, מיומנויות ופרקטיקות להדרכת צוותי חינוך בתחומים השונים.

על המבצעים הפדגוגיים ועל המרצים העצמאיים שילמדו בתוכנית ליצור גשר בין התיאוריה לבין הפרקטיקה בתחום ההדרכה, ולפתח את עובדי ההוראה שילמדו בתוכנית כך שיהיו מוכנים לעבודת ההדרכה. התוכנית תכלול שלושה מסלולים שונים ללימודי התעודה כמפורט בהמשך.

התוכנית תתבצע במחוזות, בהובלת מפקחות הפיתוח המקצועי וההדרכה המחוזיות. הלמידה תתקיים במרכזי הפיסג"ה, במכללות או במקום מוסכם אחר, על ידי מבצעים פדגוגיים ומרצים עצמאיים, שיאשרו מראש בהתאם לתבחינים המפורסמים בהמשך.

שלושת המסלולים בתוכנית קשורים זה בזה, ונותנים מענה מיטבי להשבחת מערך ההדרכה:

המסלול הראשון - מסלול העתודה הוא השלב הראשון בדרך להתקבל למערך ההדרכה.

המסלול השני - מסלול הלמידה המקצועית של מדריכים חדשים מזמן ליווי ותמיכה מקצועית ורגשית במהלך עבודת ההדרכה, באמצעות פרקטיקות ולמידה במקביל. (גם במסלול הראשון, עו"ה שיתקבלו להדרכה יזכו לביצוע פרקטיקות וליווי).

המסלול השלישי – מסלול למידה עבור המדריכים המחוזיים מובילי המניפות, שייתן בידיהם את הכלים הנדרשים לליווי המדריכים החדשים באמצעות 'הדרכה על הדרכה' (supervision).

3. מתווה והיקף המסלולים

שם התוכנית	קהל היעד	היקף ומבנה	פרטים נוספים
1. עתודה של עו"ה מוכשרים להדרכה	עו"ה מצטיינים המועמדים לכניסה למאגר ההדרכה העתידי.	שנה א': 60 שעות לימוד מרוכזות. שנה ב' (קליטה): 30 שעות פרקטיקות מלווה. (רק ובכפוף לקליטה להדרכה)	לימודי תעודה - מוכר לגמול באופן חדש/עוז לתמורה. תעודת סיום הקורס תיתן יתרון בקליטה להדרכה*
2. למידה מקצועית של מדריכים חדשים (OJT)	מדריכים חדשים בשנתם הראשונה והשנייה בתפקיד	שנה א': 30 שעות בשנה + 30 שעות בקיץ שנה ב': 30 שעות פרקטיקות	פיתוח מקצועי מלווה המבוסס על למידה תוך כדי עבודה וליווי בשטח.
3. למידה מקצועית למדריכים מחוזיים מובילי מניפה	מדריכים ותיקים האחראיים על רשתות הדרכה	60 שעות קורס מובנה + 30 שעות פרקטיקות	התמקדות במודל "הדרכה על הדרכה" וליווי מדריכות חדשות

**מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל עובדי הוראה
אגף עובדי הוראה בתפקידי הדרכה**

* החל משנה"ל תשפ"ח, התעודה תהווה תנאי סף להדרכה, בכפוף לאישור הנהלים הרלוונטיים

** התוכנית תתקיים במתכונת היברידית המשלבת מפגשים פיזיים ומפגשים מקוונים

4. תנאי סף לקבלת לומדים (לתוכנית העתודות/טרום תפקיד)

המועמדים שישולבו בתוכנית יידרשו לעמוד בתנאים הבאים:

- ✓ בעלי תואר שני (M.A.) ממוסד אקדמי מוכר.
- ✓ בעלי תעודת הסמכה להוראה או רישיון הוראה קבוע.
- ✓ ותק וניסיון מוכח בהוראה בפועל של 4 שנים לפחות (בהמשך יעודכן ל-5 שנים).
- ✓ העסקה בפועל בהוראה בהיקף של שליש משרה לפחות.
- ✓ הובלת תפקיד חינוכי וניהול צוות במוסד החינוכי
- ✓ המלצה מפורטת ממנהל/ת בית הספר או מפקח/ת.
- ✓ עמידה בוועדת קבלה/ראיון מקצועי, ברמת המחוז.

5. תכני הלימוד ונושאי החובה בקורסים

התוכנית תשלב ידע תיאורטי, סימולציות, ניתוח אירועים מהשדה ושימוש במודלינג לדרכי ההדרכה.

נושאי ליבה (חובה):

- **תפיסת ההדרכה וזהות מקצועית:** גיבוש זהות, סגנונות הדרכה, מיפוי צרכים ובניית תוכנית עבודה.
- **מושגי יסוד באנדרגוגיה:** מאפייני הלומד המבוגר, דמות המודרך ושפת ההדרכה.
- **הדרכת צוותי עובדי הוראה:** הובלת תהליכי הדרכה ולמידה מקצועית בקרב צוותי עו"ה, הובלת שינויים, בניית שותפויות, תוך יישום עקרונות הנחיית קבוצות, ניהול קונפליקטים וטיפול אפקטיבי בהתנגדויות.
- **חוסן ומסוגלות:** מתן כלים לפיתוח חוסן אישי ומקצועי, רווחה נפשית (Well-being) וזמינות (Agility).
- **הדרכה רפלקטיבית:** מתודולוגיות חקר רפלקטיביות (Self-Study) וחקר הפרקטיקה למיטוב ההוראה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל עובדי הוראה
אגף עובדי הוראה בתפקידי הדרכה

נושאי העשרה ופדגוגיה חדשנית:

- צמצום פערים והוגנות: כלי הדרכה מבוססי גישת הכוחות, למידה מהצלחות, ואוריינות שפתית.
- מענה רגשי וחברתי: ידע פסיכו-פדגוגי (SEL) ושיח הדרכתי מכליל.
- הערכה ומשוב: מיומנויות משוב מגוונות (Feedback, Feed-up, Feed-forward) מבוססות מפת ממדי ההדרכה.
- פדגוגיה דיגיטלית ו-AI: שילוב כלי בינה מלאכותית בהדרכה, אתיקה בשימוש ב-AI ושינוי דרכי הערכה.
- היבטים מערכתיים: המבנה הארגוני של משרד החינוך (מטה, מחוז) וניהול זמן גמיש.

פריסת הכשרות מתוכננת

- התוכנית מיועדת לפריסה בהיקף של כ-30 לומדים לקבוצה (כ-420 מורים בשנה ברמה הארצית):
- **מחוזות חיפה, צפון, דרום:** 2 קבוצות בכל מחוז (קבוצה דוברת עברית וקבוצה דוברת ערבית).
 - **מחוז ירושלים (כולל מנח"י):** 3 קבוצות (דוברות עברית / ערבית).
 - **מחוז חרדי:** 2 קבוצות (קבוצת גברים וקבוצת נשים).
 - **מחוזות תל אביב, מרכז, התיישבותי:** קבוצה אחת לכל מחוז.
 - **ברמה הארצית** יתקיימו הכשרות למדריכים ארציים חדשים

בהצלחה רבה,

אגף עובדי הוראה בתפקידי הדרכה

וצוות ועדת ההיגוי :

דליה פרץ, ענת אסולין, שירלי עצמון, לימור שנטמן, ענת כהן,
לבנת גלמן, הגר אור, רונית כץ, טובי שפיגלמן